
Aruanne
„Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“
täitmisest 2015. aastal

Sisukord

Sisukord.....	2
Sissejuhatus	3
1. Kokkuvõtte arengukava elluviimisest 2015. aastal	3
1.1. Alaeesmärk 1. Turvalisemad kogukonnad	3
1.2. Alaeesmärk 2. Tõhusama päästevõimekuse tagamine.....	5
1.3. Alaeesmärk 3. Kindlam ja kiirem abi korraldamine.....	7
1.4. Alaeesmärk 4. Kriiside ennetamine ja hädaolukorraks valmisoleku suurendamine	7
1.5. Alaeesmärk 5. Sisejulgeoleku suurendamine	8
1.6. Alaeesmärk 6. Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika	8
1.7. Alaeesmärk 7. Usaldusväärne ja turvaline identiteedihaldus	9
1.8. Alaeesmärk 8. Tõhusam piirihaldus	10
2. Arengukava elluviimise maksumus 2015. aastal	11
3. Olulised tegevused eesmärkide täitmiseks 2016–2020 aastal.....	11

Sissejuhatus

Vabariigi Valitsuse 27. veebruari 2015. aasta korraldusega nr 107 kiideti heaks „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ (edaspidi ka *arengukava*) ning 19. novembri 2015. aasta korraldusega nr 491 „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ rakendusplaan aastateks 2015–2019“ (edaspidi ka *rakendusplaan*). Arengukava eesmärkide elluviimiseks vajalike meetmete ja tegevuste planeerimiseks on koostatud programmid, mis kinnitati esimest korda 2015. aasta novembris siseministri käskkirjaga. Siseturvalisuse arengukava elluviimist koordineerib Siseministeerium. Lähtudes arengukavaga kokkulepitust, on Siseministeeriumi ülesanne koordineerida arengukava täitmise aruande koostamist ning esitada see Vabariigi Valitsusele.

„Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ on koostatud siseturvalisuse valdkonna senisest integreeritumaks juhtimiseks. Arengukavas on kindlaks määratud siseturvalisuse valdkonna võimalused, vastutusala ja koostöövormid, mis on turvalise elukeskkonna loomise ja säilitamise aluseks. Arengukava ülesanne on aidata planeerida ministeeriumide valitsemisalade siseturvalisuse valdkonna ressursse Vabariigi Valitsuse tasandil ning saavutada niimoodi tegevuse suurem mõjus.

Arengukava üldeesmärk on tagada, et Eesti inimesed tunneksid, et nad elavad vabas ja turvalises ühiskonnas, kus igäihe väärtus, kaasatus ja panus kogukonna turvalisuse tagamise loovad ühe turvalisima riigi Euroopas. Nutikate, optimaalsete ja mõjusate lahendustega parandatakse elukeskkonda, vähendatakse ohtu elule, tervisele, varale ja põhiseaduslikule korrale ning tagatakse kiire ja asjatundlik abi.

Aruanne „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ täitmisest 2015. aastal on koostatud programmide elluviimisega seotud ministeeriumite esitatud andmete põhjal. Arengukava üld- ja alaeesmärkide täitmise hindamiseks viis Sisekaitseakadeemia 2015.–2016. aastal läbi uuringu „Siseturvalisuse arengukava 2015–2020 mõõdikute väljatöötamine“. Aruande lisana esitatud aruandetabel sisaldab detailset ülevaadet elluviidud tegevustest ja nende tulemustest.

1. Kokkuvõtte arengukava elluviimisest 2015. aastal

Üldiselt liiguti 2015. aastal arengukavas seatud sihttasemete suunas.

2016. aasta mais läbiviidud avaliku arvamuse küsitluses osalenud inimestest 89% leidis, et Eesti on elamiseks turvaline riik. Ka oma kodu vahetus ümbruskonda peetakse üldjoontes turvaliseks (94%). Elanike hinnang Eesti turvalisusele on jäänud 2014. aastaga samale tasemele, kuid hinnang kodu vahetu ümbruse turvalisusele on tõusnud üle planeeritud sihttaseme. 54% vastanutest nõustub, et avaliku korra tagamisel toimub elanike, ettevõtete ja riigiasutuste esindajate vahel sujuv koostöö.

Samuti püsib jätkuvalt kõrge elanike usaldus siseturvalisust tagavate asutuste suhtes – Päästeametit usaldas mullu 95%, Häirekeskust 90% ning Politsei- ja Piirivalveametit 86% küsitlusele vastanutest.

Selgelt on nähtavad Euroopa rändekriisi tagajärjed – 45% eurobaromeetri uuringule vastanud Eesti elanikest pidas riigi peamiseks proovikiviks just sisserännet. Euroopa Liidus keskmiselt oli sama näitaja 36%. Kontrast tuleb veelgi enam esile võrdluses 2014. aastaga, kui seisukoha pooldajaid oli Eesti elanike seas kõigest 5%. Seetõttu on Siseministeerium korrigeerinud ka mõõdikute prognoose ja arengukava sihttasemeid järgmisteks aastateks.

Eelmise aasta üheks suurimaks märksõnaks on piir ja sellega seonduv. Piiri puhastamisega jõuti peaaegu lõpule, alguse said Piusa kordoni ehitustööd, valmis Narva piiripunkt ja tööd alustas piirivalve eriuksus. Samuti lõpetati piiri ehitusprojekt ning alustati piiri väljaehitamist.

Igal aastal suureneb nende teotaheliste Eesti elanike hulk, kes annavad oma panuse Eesti turvalisemaks muutmisesse. Siseministeriumi tellitud värske uuringu kohaselt on Eesti elanikest 46% osalenud mõnel turvalisusega seotud vabatahtlikus tegevuses või üritusel. Märkimist väärib, et aktiivseid vabatahtlikke on Eestis rohkem kui kunagi varem ja inimeste endi panus kogukondade turvalisemaks muutmiseks kannab vilja. Süütegude koguarv on vähenenud, ka õnnetussurmades elu kaotanud inimeste arv on läbi aegade väikseim. Ent iga hukku on kaotus ühiskonnale, mistõttu on hukkunute arv probleem, millega on vaja jätkuvalt tegeleda.

Eestis on terrorismioht küll jätkuvalt väike, kuid see ei tähenda, et Euroopas ja mujal toimuvad relvastatud konfliktid, äärmusluse levik ja plahvatuslikult kasvanud ränne ei mõjutaks Eesti julgeolekut. Seetõttu on vaja lisaks igapäevasele turvalisuse tagamisele pöörata üha rohkem tähelepanu terrorismivastasele võitlusele. Siinkohal ei saa ilma partneriteta ja selles osas on koostöö olnud väga hea – suurepärase näitena võib tuua Kagu-Eestis toimunud rahvusvahelise eriüksuste õppuse ATHOS. Oluline on ka märkida, et elanike osakaal, kes peavad terrorismi riigi peamiseks mureks, ei ole oluliselt suurenenud (2015. aastal oli see 3% ning 2016. aastal 4%). Samas oli Euroopa Liidu keskmine vastav näitaja 2015. aastal 6% ning 2016. aastal 11%.

Koostöö on oluline siseturvalisuse valdkonnas tervikuna, seetõttu on kõigi arengukava programmide raames viidud ellu tegevusi, et turvalisuse tagamisel toimiks sujuv koostöö elanike, riigiasutuste, kohaliku omavalitsuse üksuste, ettevõtete ja vabatahtlike vahel. Esile võib tõsta programmi „Turvalisemad kogukonnad“ selliseid tegevusi nagu kogukonnakeskse turvalisuse kontseptsiooni ja võrgustikutöö edendamise kontseptsiooni väljatöötamine ning maakondlike turvalisusnõukogude käivitamine.

Arengukava tegevuste elluviimine oli 2015. aastal üldjoontes plaanipärane. Planeeritud tegevustest täideti täielikult 82%. Osaliselt täideti 9% ülesannetest, täitmata jäi 9% ülesannetest. Osa tegevusi jäi täitmata eelarve prioriteetide muudatuste ja tegevuste tähtaegade pikendamise tõttu. Arengukava ja selle programmid peavad võimaldama arvestada olukorra muutumisega. Näiteks lisati arengukava programmi „Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika“ 2015. aastal mitmeid ümberpaigutamise ja -asustamisega seonduvaid tegevusi, mis lähtusid rändekriisiga avaldanud vajadustest, näiteks pagulaspoliitika koordineerimiskogu loomine, ümberpaigutamise ja -asustamise tegevuskava koostamine, teabepäevade ning teiste kommunikatsioonitegevuste korraldamine.

Järgnevalt on programmide kaupa esitatud kokkuvõtte olulisematest tegevustest ja mõõdikute sihttasemetest, mis 2015. aastal täideti.

1.1. Alaeesmärk 1. Turvalisemad kogukonnad

- **Vigastussurmade arv on vähenenud** (2014. aastal 342 ning 2015. aastal 271 juhtumit).
- Eesti elanike usaldus turvalisusega seotud vabatahtlike algatuste suhtes on kõrge: 89% usaldab pigem või täielikult vabatahtlikke päästjaid, 87% naabrivalvet, 86% abipolitseinikke ja 83% vabatahtlikku merepäästet.
- **84% elanikkonnast on valmis seisma vastu õigusrikkumistele ja teatama politseile kuriteo kahtlusest, 68% oskab vajaduse korral anda esmaabi ning 59% hindab enda oskusi ja valmisolekut õnnetusse sattujat aidata piisavaks.**
- **Siseturvalisuse vabatahtlike panus ja arv on kasvanud.**

- Ülekaalukalt peamine asjaolu, mis paneks elanikkonda turvalisusega seotud vabatahtlikus töös osalema, on luua turvalisust oma kodukohas (47%). 22% küsitlusele vastanutest leiab, et mitte miski ei paneks neid sedalaadi vabatahtlikku tööd tegema.

Tabel 1. *Alaesmärgi „Turvalisemad kogukonnad“ mõõdikud*

	2014	2015 (tegelik)	2016	2017	2018	2019	2020	Allikas
Registreeritud kuritegude arv (prognoos)	37 787	< 32 000 (30 235)	< 30000	< 30000	< 30000	< 30000	< 30000	JuM
Vigastussurmade arv (prognoos):								
- liikluses hukkunuid								
- tules hukkunuid								
- uppunuid	342	289 (271)	272	256	243	240	231	SiM
- uimasti üledoosi tõttu hukkunuid								
- tapmise või mõrva tagajärjel hukkunuid								
Usaldus naabrivalve, vabatahtliku pääste, vabatahtliku merepääste, abipolitseinike suhtes.	-	-	87,2%	90%	90%	90%	90%	SiM, STAK trendiuuring
Elanike osakaal, kes leiavad, et inimesed peaksid aktiivselt oma kodukoha turvalisuse, korrakaitse ja päästetegevuse tagamises osalema	-	-	31,9%	kasvab	kasvab	kasvab	40%	SiM, STAK trendiuuring

Kogukonnakeskse lähenemisviisi juurutamiseks ja vabatahtliku tegevuse toetamiseks oli riigieelarves toetusvoorudeks ette nähtud 400 000 eurot, see anti kohalikul ja maakondlikul tasandil erinevate asutuste ja ühingute koostöö edendamiseks.

Asutuste ja ühingute koostöö mõjukuse suurendamiseks loodi Vabariigi Valitsuse süüteoennetuse nõukogu juurde töörühm ning maakonna tasandil lepitati 2015. aastal kokku **maakondlike turvalisusnõukogude** loomises. Siseministerium töötas koos partneritega 2015. aastal välja **kogukonnakeskse turvalisuse kontseptsiooni**, millega selgitatakse kogukonnakeskse turvalisuse sisu, kogukonna tegutsemise võimalusi ja eeliseid. Kontseptsioon aitab kaasa sellele, et selgitada välja probleeme ja leida neile lahendusi koos kogukondadega, kes on teemaga enim seotud. Samuti valmis koostöös partneritega maakondliku ja kohaliku turvalisuse alase **võrgustikutöö edendamise kontseptsioon**, mida kasutatakse juhtumikorralduseks või laiemate eesmärkide saavutamiseks, ühistegevustes ja oodatavates tulemustes kokkuleppimiseks.

Politsei- ja Piirivalveamet töötas välja **piirkonnapolitseinike ressursimudeli**, mille alusel saab planeerida politsei ruumilist paiknemist.

Käivitusid sihtrühmadele suunatud ennetus- ja tugiprogrammid: lapsevanematele suunatud teavituseprogramm Tark Vanem, riskinoortele suunatud programm SPIN, Lõuna prefektuuris prooviti esimest korda joobes juhtidele suunatud rehabilitatsiooniprogrammi.

1.2. Alaeesmärk 2. Tõhusama päästevõimekuse tagamine

- **Tulekahjus hukkunute arv on vähenenud 4 juhtumi võrra** (2014. aastal 54 ning 2015. aastal 50 juhtumit).
- **Tulekahjude üldarv hoonetes on vähenenud 223 juhtumi võrra** (2014. aastal 1833 juhtumit ning 2015. aastal 1610 juhtumit).
- **Veeõnnetustes uppunute arv on poole võrra vähenenud** (2014. aastal 68 juhtumit ning 2015. aastal 39).
- **Säilitatud on oluliste võimekuste tasemed.** Võimekus jõuda õhusõidukiga sündmuskohale Eesti vastutusalas on kl 9–17 kogu Eesti piires 1,5 h; võimekus jõuda veesõidukiga sündmuskohale piiriveekogudel on kuni 1 h ning merealadel kuni 2 h; võimekus korjata 24 h jooksul merereostust 1,2 km² suuruselt alalt.

Tabel 2. Alaeesmärgi „Tõhusa päästevõimekuse tagamine“ mõõdikud

	2014	2015 (tegelik)	2016	2017	2018	2019	2020	Allikas
Tulekahjus hukkunute arv (prognoos) ¹	54	50 (50)	45	42	40	38	38	PäA
Tulekahjude üldarv hoonetes (prognoos)	1 833	1 650 (1610)	1 600	1 570	1 550	1 525	1 525	PäA
Veeõnnetuses uppunute arv (prognoos)	68	56 (39)	54	52	50	48	48	PPA
Võimekus jõuda õhusõidukiga sündmuskohale Eesti vastutusalas		Kl 9–17 kuni 1,5 h kogu Eesti piires, pärast kella 17 lisandub reageerimisele 1 h						PPA
Võimekus jõuda veesõidukiga sündmuskohale piiriveekogudel	kuni 1 h	kuni 1 h (kuni 1 h)	kuni 1 h	kuni 1 h	kuni 1 h	kuni 1 h	kuni 1 h	PPA
Võimekus korjata merereostust 24 h jooksul (km ²)	1,2	1,2 (1,2)	1,2	1,2	1,2	1,2	1,2	PPA

Eelkõige Euroopa Liidu vahendite toel on oluliselt täiendatud päästetehnikat. Kohale jõudis kuus uut redelautot, mis suurendavad elupäästevõimekust ja võimaldavad teha pääsetõid kõrgemal kui kolmandal korrusel. Lisaks viidi 2015. aastal läbi riigihange, mille raames soetatakse 2016.–2018. aastal uusi pääste põhi- ja paakautosid. Päästeameti ning Politsei- ja Piirivalveameti **ühistöö tulemusena on paranenud merepäästevõimekus**, see võimaldab jõuda abivajajateni senisest kiiremini.

Päästeameti komandodes jätkati veepäästevõimekuse arendamist, 2015. aasta lõpu seisuga oli veepäästevõimekusega komandosid 15. Seitsmes päästekomandos kasutati kutseliste ja vabatahtlike päästjate ühist valveteenistust. 2015. aastal kuulutati välja Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi rahadest soetatava multifunktsionaalse laeva ja seirelennuki hanked. Lisaks hangiti Euroopa Regionaalarengu Fondi toel Politsei- ja Piirivalveametile merereostusõnnetustele reageerimiseks ning reostuse tõrjumiseks erinevat reostustõrjearustust (nt reostustõrjekonteinerid, avamere poomid jne).

Analüüsi, kuidas kaasata erasektori ettevõtteid rohkem tuleohutusjärelvalve tegevustesse.

¹ Tulekahjus hukkunute arvu ja veeõnnetuses uppunute arvude puhul on Päästeameti, Politsei- ja Piirivalveameti ja Statistikaameti andmed erinevad. Statistikaamet käsitleb hukkununa ainult Eesti elanikke (sh. välismaal), Päästeameti ja Politsei- ja Piirivalveameti andmed kajastavad kõiki Eesti territooriumil tule- ja veeõnnetuses hukkunud isikud, sh ka välismaalasi.

1.3. Alaeesmärk 3. Kindlam ja kiirem abi korraldamine

- Elanikkonna usaldus ja rahulolu Häirekeskuse poolt hädaabiteadete menetlemisega on jätkuvalt kõrge (mõlemad näitajad on 90%).
- Ühele hädaabinumbrile ülemineku järel on teenusega rahulolu suurenenud. 2014. aastal oli rahulolu 110 teenusega väiksem (83%), seega on üldine rahulolu suurenenud.
- Hädaabinumbril 112 tehtud kõnede arv on vähenenud (aastas 1 147 668 hädaabikõnet).

Tabel 3. Alaeesmärgi „Kindlam ja kiirem abi korraldamine“ mõõdikud

	2014	2015 (tegelik)	2016	2017	2018	2019	2020	Allikas
Hädaabinumbril 112 tehtud kõnede arv ühe elaniku kohta	1,05	1,05 (0,87)	1,00	1,00	0,90	0,90	0,90	HäK

Üks olulisematest tegevustest 2015. aastal, mis aitas kaasa programmi eesmärkide täitmisele, oli **päästekorraldaja eriala kutseõppe asukoha ületoomine Tallinnasse**, see lihtsustas kutseõppesse värbamist.

2015. aasta alguses läks Eesti üle ühele hädaabinumbrile 112. Esile võib tõsta süstemaatilist teavitustööd 112 eesmärgist ning teistest abi ja infot võimaldavatest telefoninumbritest, see on vähendanud hädaabikõnede arvu. Elanike teadlikkust hädaabinumbrist 112 võib pidada üldjoontes heaks. Siseturvalisuse arengukava trendiuuringus osalenutest 97% teadis, et numbril 112 helistades saab Eestis kutsuda kiirabi, 95% teadis sama pääste ja tuletõrje ning 91% politsei kohta. Pärides vastajatelt nende teadlikkuse kohta abi- ja infotelefonidest, selgus, et enim ollakse kuulnud politsei infotelefonist – 32% on sellest kuulnud ning 4% on seda ka kasutanud. 30% on kuulnud ka Keskkonnainspektsiooni valvetelefonist ning 4% on seda ise kasutanud. Kõige enam on küsitlusele vastanute seas kasutust leidnud aga Tallinna abitelefoni, mida on kasutanud 7% küsitletutest.

Häirekeskuse andmete vastuvõtmise ja töötlemise tarkvara arendamisega paranes helistaja asukoha määramine mobiilsidevõrkudes.

1.4. Alaeesmärk 4. Kriiside ennetamine ja hädaolukorraks valmisoleku suurendamine

- Alaeesmärgi täitmist hinnati programmi tegevuste elluviimise ja tulemuslikkuse kaudu. **Alaeesmärgi saavutamiseks suunatud tegevuste elluviimine oli suuremalt jaolt plaanipärane.** Olulisim muudatus programmi elluviimisel oli see, et hädaolukorra seaduse eelnõu töötati küll välja, kuid 2015. aastal seda vastu ei võetud, seetõttu jäi kriisireguleerimisvaldkonna tegevuste täpsustamine 2016. aastasse.
- 2016. aasta mais läbiviidud avaliku arvamuse küsitluses osalenud inimestest **29% on teinud midagi selleks, et ennetada või leevendada mõne võimaliku õnnetuse või hädaolukorra kahjusid.** Peamiste meetmetena nimetasid vastajad, kes on midagi kahjude leevendamiseks teinud, et on mõelnud, kui kaua on võimalik hakkama saada elektri, vee, kütte või sidevahendita (47%), osalenud õppustel või kursustel (44%) või otsinud infot, kuidas hädaolukorras käituda (42%). 89%-l vastajatest on hädaolukorras tegutsemiseks kodus olemas tule süütamise vahendid, 86%-l taskulamp ja selle varupatareid, samuti 86%-l küünlad või õlilamp, 68%-l esmaabivahendid ja vajalike

ravimite varu ning 64%-l pika säilivusega toiduained. Elanike teadlikkusele ja valmisolekule pööratakse alaeasmärgi raames tähelepanu ka edaspidi.

Tabel 4. Alaeasmärgi „Kriiside ennetamine ja hädaolukordadeks valmisoleku suurendamine“ mõõdikud

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Sihttase 2020	Allikas
Elanikkonna hädaolukorra teadlikkuse indeks	-	-	Indeksi algtase määratakse 2016. aastal					PäA
Hädaolukordade lahendamise plaanid ja riskianalüüsid on ajakohastatud	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	Vastutavad asutused

2015. aastal analüüsiti kogu kriisireguleerimissüsteemi, sealhulgas valmistati ette elutähtsate teenuste reform ja **koostati uus hädaolukorra seaduse eelnõu**. Asutuste koostöös hinnati hädaolukorra lahendamise ja ennetamise kitsaskohti ning töötati välja parandusettepanekud.

Elanike kaitse arendamiseks käivitati 2015. aasta lõpus Riigikantselei juures **elanikkonnakaitse rakkerühm**, mille eesmärk on tagada elanike kaitse ning leppida kokku erinevate osapoolte rollides ja vastutuses elanike kaitsmisel mistahes üleriigilise mõjuga kriisiolukorras, milleks võib olla tsiviilkriis (näiteks loodusõnnetus, katastroof), terroristilik tegevus või sõjaline konflikt. Lisaks tuleb rakkerühmas kokku leppida, millised asutused hakkavad elanikkonnakaitse küsimustega edaspidi tegelema. Elanikkonnakaitse rakkerühmas osalevad lisaks ministeeriumitele ja riigiasutustele ka kolmas sektor ja teadusasutused.

2015. aasta 15. aprillist kuni 5. maini toimus **üleriigilise hädaolukorra lahendamise õppus CONEX 2015**. Selle ettevalmistamisel, läbiviimisel ja hindamisel tegid tippekspertid aktiivset koostööd, mille tulemusel on märgatavalt suurenenud nende teadlikkus ohustenaariumitest ja riigi võimekusest reageerida üleriigilise mõjuga kriisiolukordadele. Õppuste järeldustega on arvestatud ja need on lisatud arengukava programmidesse.

1.5. Alaeasmärk 5. Sisejulgeoleku suurendamine

- 2015. aastal arestiti 176 kriminaalmenetluses 3,017 miljonit eurot kriminaaltulu. 2015. aastal edastas rahapesu andmebüroo 14 kuriteoteadet, millest 31. detsembri seisuga alustati 12 kriminaalmenetlust, sealhulgas 9 rahapesumenetlust.
- 2015. aastal hindas Eesti küberkuritegevusvastast võimekust Euroopa Liidu nõukogu vastastikuse hindamise töörühm Genval, kes hindas Eesti võimekust võidelda küberkuritegevusega heaks.
- **Alaeasmärgi täpsemad mõõdikud sisalduvad piiratud käibega dokumendis.**

2015. aasta olulisemad tegevused on seotud **laiapindse riigikaitse rakendamisega**, see võimaldab planeerida tegevusi nii lühikeses kui ka keskpikas perspektiivis. Täpsustatud on erinevate ministeeriumite ja asutuste rolle kriisiolukorras riigi kaitseks ja toimimiseks. Korraldatud on erinevaid õppuseid, mis on aidanud võimalikeks ohuolukordadeks paremini ette valmistuda.

2015. aastal viidi läbi **ühised õppused** Kaitseliidu ja Kaitsevägega. Terrorismivastase võitluse tõhustamiseks korraldati rahvusvaheline eriüksuste koostööharjutus ATHOS.

Valmis Politsei- ja Piirivalveameti **küberkuritegude lahendamise ja digitaalsete tõendite tõhustamise kava ning tegevusplaan**. Lisaks valmisid kõrgturvalise andmekeskuse ruumid, kus hakatakse hoidma siseturvalisuse valdkonnaga seotud andmeid.

2015. aasta juulis alustas Riigi Infosüsteemi Amet Eesti küberruumi ööpäevaringse seirega, nii paranes suutlikkus tuvastada ja hallata infoturbe intsidente (võrreldes 2014. aastaga tuvastati 2015. aastal ligi kaks korda enam intsidente).

Siseministri määrus „**Broneeringuinfosüsteemi asutamine ja selle pidamise põhimäärus**“ jõustus 2016. aasta märtsis, nimetatud määrus on aluseks broneeringuinfosüsteemi kasutusele võtmiseks 2016. aasta sügisel.

Päästeameti demineerimiskeskuse üksuse baasil on moodustatud ööpäevaringne **keemia- ja kiirguskaitse reageerimisvõimekus**.

Arendati edasi suure rünnakuriskiga objektide füüsilise kaitse meetmeid ning tõhustati ametkondadevahelist koostööd. Uuendati suure rünnakuriskiga isikute kaitse tagamisel kasutatavat eritehnikat ja pädevate ametkondade varustatust. Üleriigilise tähtsusega ürituste turvalisus ja isikute julgeolek on tagatud.

1.6. Alaeasmärk 6. Tasakaalustatud kodakondsus- ja rändepoliitika

Kokkuvõtvalt võib öelda, et riiklikud ja rahvusvahelised trendid ei mõjutanud otseselt programmis seatud sihttasemete täitmist ning seni on kõik programmi tegevused kulgenud plaanipäraselt. Siiski mõjutas tegevuste elluviimist üldiselt 2015. aastal eskaleerunud rändekriis, mille tõttu mõnede meetmete alategevuste elluviimise ettevalmistus viibis ning tehti ka täiendusi programmi tegevustes.

- Määratlemata kodakondsusega isikute arv vähenes (2014. aastal 91 288 isikut ning 2015. aastal 85 301 isikut).
- **Rändepoliitika eesmärkide saavutamist on alates 2016. aastast võimalik hinnata tellitavate eksperdihinnangute põhjal.**

1. jaanuaril 2016. aastal jõustusid kodakondsuse seaduse muudatused, millega said alla 15-aastased alaealised, kes on Eestis sündinud või kes on kohe pärast sündi koos vanematega siia püsivalt elama asunud, sünni hetkel naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse. Samuti said naturalisatsiooni korras Eesti kodakondsuse alla 15-aastased määratlemata kodakondsusega isikute lapsed.

Politsei- ja Piirivalveamet ning Kultuuriministeerium viisid ellu teavitustegevusi, et teavitada määratlemata kodakondsusega isikuid kodakondsuse omandamise võimalustest. Lisaks jätkati kodakondsustseremooniade korraldamist, selle eesmärk on kodakondsuse omandamist naturalisatsiooni korras väärtustada ja propageerida. Üldisele kodakondsuse väärtustamisele aitas kaasa kodanikupäeva korraldamine, sealhulgas Kultuuriministeeriumi poolt aasta kodaniku tseremoonia korraldamine.

1. jaanuaril 2016. aastal jõustusid välismaalaste seaduse muudatused, millega muu hulgas sätestati Eesti tööandjatele võimalus värvata välismaalasi tööle personalirendiettevõtete kaudu, loodi võimalus töötamiseks saadud elamisloaga välismaalastel töötada samal ajal mitme tööandja juures ning nähti ette, et Eesti Töötukassa luba ei ole enam isikuline ja Eesti Töötukassa võib ettevõttele anda loa ühe või mitme töökoha täitmiseks. Samuti täiendati sihtrühma, kellel on võimalik taotleda elamisloa Eestis viibides.

Alustati uussisserändajate kohanemisprogrammi elluviimisega. Täpsemini alustati 2015. aastal kohanemisprogrammi koolituste elluviimisega, koolitused panustavad uussisserändajate kohanemise toetamisse.

Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi vahenditest korraldati konkurs rändealaste hoiakute uuringu raporti koostamiseks, selle võitis Tartu Ülikool ning see panustab oluliselt

teadmispõhiste poliitikate kujundamisesse rändevaldkonnas. Samuti viidi Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondist ellu mitmeid tegevusi, mille eesmärk oli tagada **rahvusvahelise kaitse taotlejatele ja rahvusvahelise kaitse saanud isikutele nende vajadustele vastavad vastuvõtutingimused ja toetavad teenused**. Üheks selliseks projektiks oli majutus- ja kinnipidamiskeskustes kaitse taotlejatele nõustamisteenuste tagamine. Samuti oli üheks projektiks tugiisikuteenuse pakkumine ning 2016. aasta alguses algatatud keeleõppe konkurss.

1.7. Alaeesmärk 7. Usaldusväärne ja turvaline identiteedihaldus

- **Huvi e-residentsuse vastu on oodatust suurem – 2015. aastal ületati juba esimese poolaastaga kogu aastaks seatud eesmärk, mis oli 2000 taotlust.** Vahemikus 1. detsembrist 2014. aastal kuni 15. veebruarini 2016. aastal esitati 8956 taotlust e-residendi digi-ID välja andmiseks, positiivne otsus tehti 8386 isiku suhtes ning e-residendi digi-ID väljastati 6404 inimesele.

Tabel 5. Alaeesmärgi „Usaldusväärne ja turvaline identiteedihaldus“ mõõdikud

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Allikas
Turvalise elektroonse identiteedi digitaalseid funktsioone aktiivselt kasutavate inimeste osakaal eID-d omavatest elanikest	-	33%	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	40%	AS Sertifitseerimiskeskus
Dokumentide digitaalseid funktsioone aktiivselt kasutavate e-residentide osakaal	-	puudub	mõõdiku algtase määratakse 2016. aasta lõpus ²	kasvab	kasvab	kasvab		AS Sertifitseerimiskeskus

2015. aasta juulis arutati valitsuskabineti istungil ID-kaardi kiibitarkvara ja rakendustarkvara terviklikku arendamist ja versioonihaldust. Selle tulemusel otsustati koondada Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi haldusalasse ülesanded, mis puudutavad Eesti ID-kaardil ja digitaalsel isikutunnistusel oleval elektroonilisel kiibil paiknevate sertifikaatide ja tarkvara arendamist, kasutusele võtmist ja tarkvaraversioonide haldamist, samuti kiibi tehniliste nõuete ja turvastandardite kirjeldamist ning kiibil paikneva tarkvara sertifitseerimist.

Kuulutati välja hange ID-1 formaadis isikut tõendavate dokumentide väljaandmiseks. Samuti sõlmiti Politsei- ja Piirivalveameti ning AS Sertifitseerimiskeskuse vahel uus mobiil-ID leping.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium koostöös Siseministeeriumi, Politsei- ja Piirivalveameti ning teiste pooltega töötas välja eIDAS-e määruse rakendamise seaduse eelnõu.

Alates 13. maist 2015. aastal **on e-residentsust võimalik taotleda internetikeskkonnas e-residency.gov.ee** ning seda saab teha ka kõikides Eesti välisesindustes.

² AS Sertifitseerimiskeskuse ettepanekul alustatakse mõõtmist 2016. aastal.

1.8. Alaeesmärk 8. Tõhusam piirihaldus

- Programmi tegevused selle eesmärkide täitmiseks on olnud plaanipärased ning 2015. aastaks seatud programmi mõõdikute sihttasemetel saavutamisel ei olnud tegelikkuses suuri kõrvalekaldeid, mille tõttu oleks olnud vaja programmi meetmeid muuta.

Tabel 6. Alaeesmärgi „Tõhusam piirihaldus“ mõõdikud

	2014	2015. (tegelik)	2016	2017	2018	2019	2020	Allikas
Rahulolu piirivalve tööga	61,9 %	63%	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab	85%	PPA/SiM, STAK trendiuuring

2015. aasta üheks olulisemaks verstapostiks on Eesti Vabariigi ja Venemaa Föderatsiooni vahelise ajutise kontrolljoone koordinaatide kinnitamine Vabariigi Valitsuses. Koordinaatide kehtestamisega valitsuse tasandil loodi võimalus alustada piiririba väljaehitamisega, kuna tekkis selge ja ühene õiguslik arusaam kontrolljoone kulgemisest. Samuti **jätkati maismaapiiri tehnilise valvega katmist**. 2015. aastal alustati ka kagupiiri ühe suurima, Piusa kordoni ehitust, selle valmimise järel 2016. aastal saavad piirivalvurid kaasaegsed olme- ja töötõingimused.

Schengeni alale on väga lühikese ajaga saabunud ja ilmselt saabub veel sadu tuhandeid ebaseaduslikke sisserändajaid. See ilmestab, kuidas ühe liikmesriigi välispiiri valvest sõltub kogu vaba liikumise ala julgeolek ning liikmesriikide turvalisus. Tõhusama piirihalduse programmi tegevuste planeerimisel on arvestatud, et on vaja olla valmis selleks, et rändesurve suund lõunast põhja võib muutuda ning olla idast läände. Seetõttu on Eestil oluline vastutus tagada Schengeni vaba liikumise ala turvalisus.

2. Arengukava elluviimise maksumus 2015. aastal

„Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ 2015. aasta planeeritud eelarve maht oli 336,4 miljonit eurot. Tegelikult kulutati arengukava eesmärkide täitmiseks Siseministeeriumi valitsemisalas 2015. aastal kokku 338,0 miljonit eurot. Plaanutust suurema rahastuse mahu põhjuseks oli 2015. aasta jooksul Vabariigi Valitsuse reservist eraldatud täiendavad vahendid, sh piiriehituseks, liitlaste vastuvõtmiseks ning välismissioonideks.

3. Olulised tegevused eesmärkide täitmiseks 2016.–2020. aastal

„Siseturvalisuse arengukava 2015–2020“ suurimad väljakutsed on esiteks luua paremad eeldused siseturvalisuse teenuste sihipäraseks arendamiseks (rõhk reageerimisvõimekuse kindlustamisel ja tugevdamisel) ning teiseks suurendada elanike teadlikkust, kinnistada hoiakuid ja käitumist, mis aitaksid vähendada vajadust tegeleda õnnetuste tagajärgedega ning kujundada ohutut elukeskkonda.

- 2016.–2017. aasta üheks oluliseks väljakutseks on Euroopa Liidu eesistumise ettevalmistamine ja edukas läbiviimine. Siseturvalisuse arengukava katab ka eesistumise turvalisust puudutava ettevalmistamise ja elluviimise.
- Tegevuste planeerimisel on arvestatud, et on vaja olla valmis selleks, et rändesurve suund lõunast põhja võib muutuda ning olla idast läände. Eestil on oluline vastutus tagada Schengeni vaba liikumise ala turvalisus. Seetõttu on ka eesmärk ehitada 2019. aastaks välja riigipiir, mis on täies ulatuses kaetud tehnilise valvega (2017.–

2019. aastaks planeeritud eelarve on 50 mln eurot). Väljaehitatud riigipiiril on oluline roll riikliku julgeoleku tagamisel. Kokku tuleb piirile ligi 700 piiriposti, üle 300 ujuva piirimärgi, piirdeaiaid ja -tarad ning droonid ja kaamerad, mis aitavad piirivalvuritel oma tööd paremini teha.

- Julgeolekukeskkonna parendamiseks tagatakse julgeolekuasutuste järjepidev areng süsteemse planeerimise ja võimearenduse kaudu.
- Tugevdatakse kiirreageerimisüksuste, avalikku korda tagavate üksuste ning sidepidamise võimekust, et takistada Eesti julgeoleku vastu suunatud tegevusi, kaitsta demokraatlikku riigikorda ja inimeste põhiõigusi ning kindlustada riigi majandusjulgeolek.
- Uuendatakse päästetehnikat, alarmsõidukeid, relvastust ja muud varustust, mis on siseturvalisuse teenistujatele nende tööks hädavajalikud. Lisaks on vaja perioodil 2017–2020 välja vahetada ligi 1000 sõidukit. Kaasaegne töökeskkond ja töövahendid tagavad selle, et politseinikud ja päästjad saavad oma tööd hästi teha ja abi jõuab inimesteni kiiresti. Siseturvalisuse asutustes ja kohalikes omavalitsustes juurutatakse kogukonnakeskse turvalisuse mudelit, mille alusel selgitatakse välja probleemid ning kavandatakse tegevusi ohtude ennetamiseks, leevendamiseks ja vähendamiseks. Välja arendatakse kogukondliku lepituse võimalused.
- Toetatakse üleriigilisi ja kohalikke siseturvalisuse vabatahtlike ühinguid nii reageerimisvõime tõstmiseks kui ka ennetustöö laiendamiseks ning luuakse võimalused turvaettevõtete laiemaks kaasamiseks avaliku korra tagamiseks.
- Rakendatakse e-residendi digi-ID väljaandmise kontseptsiooni, sealhulgas muudetakse selle väljaandmine kliendisõbralikumaks.
- Arendatakse digitaalseid isikut tõendavaid dokumente, sealhulgas laiendatakse nende kasutusala ning suurendatakse kasutajate hulka.
- Järjepidevalt uuendatakse isikut tõendavate dokumentide spetsifikatsioone, arvestades viimaseid tehnoloogilisi arenguid. Võetakse kasutusele e-taotluskeskkond klienditeeninduse parendamiseks.
- Tagatakse identiteetide haldamise võimekus ning riigiasutuste vahel korraldatakse biomeetriliste andmete töötlemine ühtse identiteedihalduspoliitika raames. Lisaks alustatakse kümneaastase kehtivusajaga passide väljaandmist, mis vähendab passide väljastamise kulusid ja toimingute sagedust.